

Research Paper

A Sociological Study of the Relationship between Different Types of Capitals and Women's Tendency to Divorce in Hamedan City

Ali Mohammad Ghodsi^{*1} , Seyed Sajad Mirjalili ²

¹ Associate Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Bu-Ali-Sina University, Hamedan, mamghodsi@yahoo.com

² MA of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Bu-Ali-Sina University, Hamedan. sajadmj90@gmail.com

 10.22080/SSI.2022.22911.1957

Received:

January 4, 2022

Accepted:

January 18, 2022

Available online:

February 17, 2022

Keywords:

Married women's tendency to divorce, Social capital, Economic capital, Embodied cultural capital, Objective cultural capital, Institutional cultural capital, Erotic capital

Abstract

Objectives: The present survey research is a sociological study of the relationship between different types of capitals and the rate of women's tendency to divorce .
Methods: The statistical population consists of married women aged 15-54 in Hamedan. The sample size was calculated using Cochran formula on 300 individuals and stratified sampling method was used to select the samples. The theoretical data was collected from books and articles and the practical data was collected using a researcher-made questionnaire. Face validity and Cronbach's alpha were used to assess the validity and reliability of the questionnaire. Data were analyzed using SPSS software in two parts: descriptive statistics and inferential statistics. The independent variables of the study included six variables of social capital, economic capital, embodied cultural capital, objective cultural capital, institutional cultural capital and women's erotic capital. In addition, the dependent variable of the research was the rate of women's tendency to divorce .
Results: The results of Pearson correlation coefficients showed that there is a significant negative relationship between the six independent variables of research and the rate of women's tendency to divorce .
Conclusion: The results of stepwise multivariate regression test showed that three variables of erotic capital, social capital and embodied cultural capital predicted and estimated 0.51% of the variance of the dependent variable (married women's tendency to divorce).

***Corresponding Author:** Ali Mohammad Ghodsi

Address: Associate Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Bu-Ali-Sina University, Hamedan

Email: mamghodsi@yahoo.com

Extended Abstract

1. Introduction

The high rate of divorce is a serious social problem in Iran nowadays. This research intends to study the married women's tendency to divorce, disengage and detach her marital relations. Finding out factors influencing this tendency helps the society to prevent the collapse of families as one of the most important constituent institutions of society. The basic research question supposes that there are some social factors affecting married women's tendency to divorce. These social factors are supposed to include the amounts of capitals accessible to women. Women own some capitals that determine how they act in different domains of their lives, including social capital, economic capital, embodied cultural capital, objective cultural capital, institutional cultural capital and erotic capital. The main hypothesis of this research states that women with high amounts of capitals have a low rate of tendency to divorce. It is also supposed that changes of these capitals influence the married women's tendency to divorce.

2. methods

This survey research examines the married women's tendency to divorce. The statistical population consists of all married women aged 15-54 in Hamedan with a sample size of 300 married women. The average age of the samples was 34 and their tendency to divorce was 17. Data was collected using questionnaire. The validity and reliability of the questionnaire were examined using face validity and Cronbach's alpha. Data were tested by Pearson relationships coefficients and a multivariable regression.

3. Results

According to the findings, in Hamedan, women had 60 percent of tendency to divorce (from medium to high). A significant relationship was also observed between all the research independent variables (social, economic, embodied cultural, objective cultural, institutional cultural and erotic capitals) and the dependent variable (married women's tendency to divorce) at the significance level of 0.01. Using a multivariable stepwise regression, it was found that only three independent variables had a significant relationship with married women's tendency to divorce, including erotic capital, social capital and embodied cultural capital. The erotic capital had the most significant relationship with the married women's tendency to divorce. Afterwards, the two other variables of social capital and embodied cultural capital had the most significant relationship with women's tendency to divorce, respectively. The results obtained from the regression model showed that variables of erotic capital, social capital and embodied cultural capital were able to predict and estimate 0.51% of variance of the research dependent variable (married women's tendency to divorce).

4. conclusion

The findings of this research indicate that married women with a high rate of erotic capital have a low rate of tendency to divorce, i.e., married women who own a low rate of erotic capital have a high tendency to divorce. Hence, married women's tendency to divorce depends on the amounts of their erotic capital.

Another variable affecting the married women's tendency to divorce is social capital, i.e., married women who own a high rate of social capital have a low rate

of tendency to divorce. Therefore, women with lower social capital show more tendency to divorce.

Embodied cultural capital is another factor which has a significant relationship with women's tendency to divorce. The more a woman has embodied cultural capital, the less she wants to divorce. Embodied cultural capital is like a habitus a woman gets during her past training and nurture as a girl in family when she grows by socio-cultural values and norms. These values and norms act as embodied cultural capital which decrease the married women's tendency to divorce.

These three factors of erotic capital, social capital and embodied cultural capital, as a whole, have and important

role in determining married women's tendency to divorce.

Funding

There is no funding support

Authors' contribution

Study conception and design: Seyed Sajjad Mirjalili and Ali Mohammad Ghodsi

Data collection: Seyed Sajjad Mirjalili

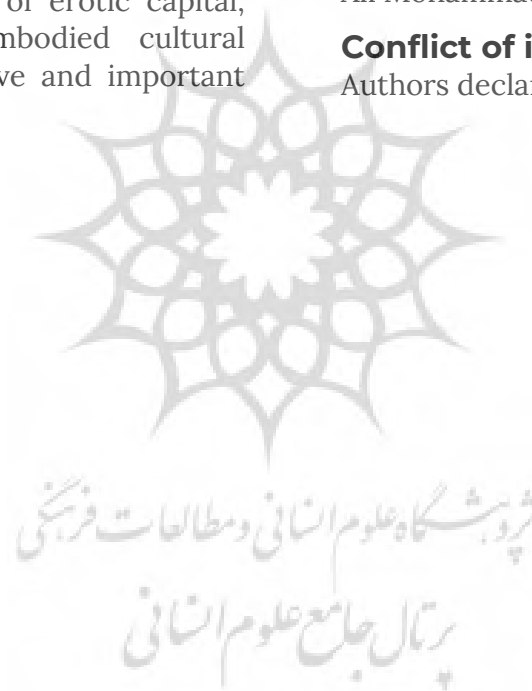
Data analysis and interpretation: Seyed Sajjad Mirjalili and Ali Mohammad Ghodsi

Drafting of manuscript: Ali Mohammad Ghodsi

Critical revision: Seyed Sajjad Mirjalili and Ali Mohammad Ghodsi

Conflict of interest:

Authors declared no conflict of interest.

علمی پژوهشی

بررسی جامعه‌شناختی ارتباط انواع سرمایه با میزان گرایش زنان متأهل به طلاق در شهر همدان

علی محمد قدسی^{۱*}، سید سجاد میرجلیلی^۲

^۱ دانشیار جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

mamghodsi@yahoo.com

^۲ کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران sajadmj90@gmail.com

 10.22080/SSI.2022.22911.1957

چکیده

اهداف: هدف این تحقیق بررسی جامعه‌شناختی ارتباط انواع سرمایه با میزان گرایش زنان متأهل به طلاق است. روش مطالعه: جامعه آماری تحقیق را زنان متأهل ۱۵-۵۴ سال شهر همدان در سال ۱۳۹۸ تشکیل می‌دهند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۰۰ نفر محاسبه گردید. روش نمونه‌گیری طبقه‌ای است. روش پژوهش پیمایشی است و به‌منظور گردآوری داده‌ها و اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. جهت سنجش اعتبار پرسشنامه از اعتبار صوری و برای تعیین پایایی آن از آلفای کرونباخ استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی صورت گرفته است. متغیرهای مستقل پژوهش شامل شش متغیر سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادی و سرمایه جنسی زنان و متغیر وابسته پژوهش میزان گرایش زنان متأهل به طلاق است. یافته‌ها: نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد بین هر شش متغیر مستقل پژوهش با میزان گرایش زنان به طلاق رابطه‌ی معنادار و منفی وجود دارد. متغیرهای سرمایه جنسی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادی و سرمایه اقتصادی به ترتیب رابطه قوی‌تری را با متغیر وابسته پژوهش دارا می‌باشند. نتیجه‌گیری: همچنین نتایج آزمون رگرسیون چند متغیره گام به گام نشان می‌دهد که سه متغیر سرمایه جنسی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم یافته توانسته‌اند در مجموع ۵۱/۰ درصد از واریانس متغیر وابسته (میزان گرایش زنان متأهل به طلاق) را برآورد کنند.

تاریخ دریافت:

۱۴ دی ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۲۸ دی ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:

۲۸ بهمن ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

گرایش زنان متأهل به طلاق، سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادی، سرمایه جنسی.

* نویسنده مسئول: علی محمد قدسی

آدرس: دانشیار جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

ایمیل: mamghodsi@yahoo.com

۱ مقدمه و بیان مسئله

خانواده یک نهاد اجتماعی اولیه و حیاتی است که سلامت فرد و بقای جامعه را تأمین می‌نماید. فرد نه تنها از نظر جسمی و زیستی، بلکه مهم‌تر از آن به لحاظ عاطفی و شخصیتی نیز تحت تأثیر خانواده قرار دارد. تحولات اجتماعی دهه‌های گذشته در سطح جهانی، نظام‌های خانواده را با تغییرات، چالش‌ها و مسائل جدید و متنوعی روبرو ساخته و طی همین مدت خانواده به شکل فزاینده به علل و عوامل متعدد و پیچیده‌ای در معرض تهدید قرار گرفته است. نهاد خانواده در طی مراحل خود ممکن است دچار آسیب‌ها و بحران‌هایی گردد؛ یکی از این بحران‌ها طلاق است که به عنوان بحران اجتماعی و خانوادگی مطرح می‌شود و در بسیاری از موارد موجب عدم تعادل خانواده گشته، ثبات خانواده را در هم می‌شکند و باعث عدم تعادل روانی و عاطفی خانواده می‌شود.

هیچ عصری مانند عصر حاضر خطر انحلال کانون خانواده و عوارض ناشی از آن را به خود ندیده است. این موضوع از یک جهت، نشان دهنده قدمت معضلات مناسبات زن و مرد در قالب خانواده و از جهت دیگر، دلیلی است بر اینکه در گذشته خانواده از استحکام بیشتری برخوردار بوده و شرایط در هم ریزی و انحلال خانواده فقط در عصر حاضر حاد شده است (والچاک، ۱۳۶۶: ۱۰).

بررسی سیر تحولات خانواده در جامعه ایران نشان می‌دهد که در دهه‌های اخیر دگرگونی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و به تبع آن دگرگونی‌هایی که در نوع نگاه افراد به خانواده و انتظارات آنها از رابطه‌ی زناشویی پدید آمده است، نهاد خانواده را با چالش‌ها و تعارضاتی متفاوت نسبت به گذشته دست‌به‌گریبان ساخته است. از نتایج چنین وضعیتی، سستی روابط زناشویی و به تبع آن افزایش میزان طلاق در جامعه ایران است که ضرورت دارد مورد توجه قرار گیرد زیرا طلاق

به عنوان یک مسأله‌ی اجتماعی می‌تواند زمینه‌ی بروز بسیاری از مسائل و پیامدهای متفاوت در سطوح فردی و اجتماعی را فراهم سازد.

امروزه طلاق به‌عنوان یک مسأله‌ی اجتماعی، بنیان خانواده‌ی ایرانی را تهدید می‌نماید. رابطه‌ی زناشویی یکی از روابط اساسی در هر جامعه‌ای است؛ پیوندی که موجودیت آن به طور دائم توسط افزایش میزان طلاق در جامعه تهدید می‌شود. آمارهای مربوطه بیانگر افزایش تصاعدی نسبت طلاق به ازدواج در جامعه ایران است. کاهش میزان ازدواج از یکسو و افزایش میزان طلاق از سوی دیگر، نهاد خانواده را در ایران با مشکلی جدی مواجه ساخته است. این آمارها از یکسو نشان‌دهنده‌ی کاهش میزان ازدواج و از سوی دیگر حاکی از افزایش نرخ طلاق در کل کشور است. یکی از شهرهایی که در آن مسأله طلاق به طور جدی نمایان است شهر همدان است؛ به‌گونه‌ای که طبق آخرین آمار، در مقابل ۳۵۹۹ مورد ازدواج صورت گرفته در سال ۱۳۹۶، ۹۲۳ مورد طلاق در شهر همدان ثبت شده است (سازمان ثبت‌احوال شهرستان همدان، ۱۳۹۶). وضعیت افراد در هر جامعه و در هر مقطع زمانی، تابع سرمایه آنها؛ به عبارت دیگر حجم و ترکیب سرمایه‌های در دسترس یک فرد، عامل اصلی در تعیین موقعیت شخصی و اجتماعی اوست. مفهوم سرمایه یکی از غنی‌ترین چهارچوب‌های تبیینی در ملاحظات جامعه‌شناسی و اقتصادی معاصر به شمار می‌آید. بر همین اساس می‌توان از ایده‌ی سرمایه و انباشت آن برای فهم بهتر پدیده‌ها و مسائل اجتماعی استفاده نمود. از نظر بوردیو، اگر در صدد فهم جهان اجتماعی هستیم، باید ایده‌ی سرمایه، انباشت و تأثیرات آن را مجدداً به جهان اجتماعی معرفی کنیم (بوردیو^۲، ۱۹۸۶: ۲۴۱).

در چند دهه‌ی اخیر زنان ایرانی تا حدود زیادی امکان تحرک در عرصه‌ها و میدان‌های مختلف را به دست آورده‌اند به گونه‌ای که ما شاهد افزایش چشمگیر حضور آنها در عرصه‌های اقتصادی،

² Bourdieu

¹ Walczak

(۱۳۷۶) در مطالعه ای که در زمینه ی شناخت عوامل طلاق انجام داد به این نتیجه رسید که با ورود به تحصیلات دانشگاهی و استمرار در آموزش عالی میزان طلاق افزایش می یابد، به طوری که بیشترین میزان طلاق در بین دارندگان مدارک دکتری و کمترین میزان طلاق در بین دیپلمه ها مشاهده می شود (دلدار و فلاحی، ۱۳۹۵:۱۰).

بنابر آنچه بیان شد، پژوهش حاضر تلاشی است در زمینه ی بررسی جامعه‌شناختی ارتباط انواع سرمایه (اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و جنسی) با میزان گرایش زنان به طلاق در شهر همدان. لذا این پژوهش درصدد است به این پرسش اساسی پاسخ دهد که چه ارتباطی بین انواع سرمایه‌ی در دسترس زنان و میزان گرایش آنها به طلاق وجود دارد؟ از این‌رو هدف این پژوهش بررسی سهم و اهمیت هر یک از سرمایه‌ها و سهم مجموع آنها در ارتباط با میزان گرایش به طلاق در بین زنان متأهل است.

۲ پیشینه پژوهش

۲/۱ پیشینه پژوهش داخلی

ریاحی و همکاران (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی میزان گرایش به طلاق در شهرستان کرمانشاه» به این نتیجه رسیدند که متغیرهای میزان برآورده نشدن انتظارات همسران از یکدیگر، میزان تصور مثبت از پیامدهای طلاق، دخالت دیگران در زندگی زوجین، تفاوت سنی زوجین، تفاوت تحصیلی و تفاوت عقاید همسران بر میزان گرایش آنها به طلاق تأثیر داشته است.

موحد و عزیز (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان «مطالعه رابطه‌ی رضایت‌مندی جنسی زنان و تعارضات میان همسران» زنان متأهل شهر شیراز را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد رابطه‌ی معکوس و معناداری بین رضایت‌مندی جنسی زنان و تعارضات میان همسران وجود دارد؛ بدان مفهوم که هر چه رضایت‌مندی جنسی زنان افزایش می‌یابد، تعارضات زوجین کاهش می‌یابد و بالعکس.

اجتماعی، فرهنگی و سایر حوزه‌ها هستیم. نرخ روبه رشد ورود دختران به مراکز آموزش عالی، عضویت زنان در انجمن‌ها و احزاب سیاسی-اجتماعی و همچنین ورود آن‌ها به بازار اشتغال از نکات قابل توجه در جامعه‌ی معاصر ایران می‌باشد. حضور چشمگیر زنان در این عرصه‌ها منجر به تغییر در سرمایه‌های آن‌ها شده است و به تبع تغییر در سرمایه، نوع رفتار و گزینش‌های آنها تغییر یافته است. موقعیت‌های کسب شده توسط زنان می‌تواند تصمیمات آن‌ها را در برخورد با شرایط گوناگون تحت تأثیر قرار دهد که رابطه زناشویی نیز از این امر مستثنی نمی‌باشد؛ به عبارت دیگر، نوع و میزان سرمایه‌هایی که در اختیار یک زن قرار دارد، می‌تواند عامل اصلی در تصمیم او به منظور تداوم و یا پایان بخشیدن به رابطه زناشویی او باشد. به عنوان مثال، در ارتباط با سرمایه اقتصادی، گیدنز معتقد است هر قدر زنان به لحاظ اقتصادی مستقل‌تر می‌شوند، ضرورت اقتصادی ازدواج برای آن‌ها از گذشته کمتر می‌شود. بالا رفتن سطح کلی ثروت و رفاه بدین معناست که داشتن خانه‌ای جدا و مستقل کار دشواری نیست و اگر زناشویی با خرسندی و سعادت همراه نباشد، آسانتر از گذشته می‌توان آن را رها کرد (گیدنز، ۲۶۳:۱۳۹۳)؛ به عبارت دیگر، میزان دارایی و سرمایه‌ی اقتصادی یک زن می‌تواند عامل اصلی در گرایش او به ورود یا خروج از رابطه زناشویی باشد. همچنین در اختیار داشتن سرمایه اجتماعی و دامنه‌ی روابط اجتماعی بالاتر، به فرد این امکان را می‌دهد که به نحوه‌ی مناسبی از پس مشکلات و مدیریت آن‌ها در زندگی زناشویی بآید. یک فرد با یک شبکه‌ی اجتماعی بزرگتر، نسبت به افرادی بدون یا با شبکه‌ی اجتماعی کوچکتر، بیشتر تحت مراقبت و کنترل قرار می‌گیرد. بر همین اساس، زمانی که سرمایه اجتماعی بالایی در جامعه وجود دارد و افراد جامعه نسبت به یکدیگر یا نسبت به گروه‌های اجتماعی احساس تعهد می‌کنند، چون نمی‌خواهند اعتماد خود را در گروه از دست بدهند، گرایش کمتری به طلاق پیدا خواهند کرد (محمدی، ۴۷:۱۳۹۳). از سوی دیگر، ساروخانی

خانواده زوجین با متغیر میزان گرایش به طلاق رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد.

جعفری سدهی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «تبیین جامعه‌شناختی تأثیر سبک زندگی بر نگرش به طلاق در بین زوجین مراجعه‌کننده به مراکز بهزیستی گیلان» به بررسی نقش واسطه‌ای سبک زندگی در ارتباط بین سرمایه فرهنگی-اقتصادی با نگرش به طلاق پرداختند. بر اساس یافته‌های این تحقیق، تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی معنادار اما بر نگرش به طلاق معنادار نیست. تأثیر سرمایه اقتصادی بر سبک زندگی معنادار نیست اما نگرش به طلاق را به صورت معناداری تغییر می‌دهد. همچنین تأثیر سبک زندگی بر نگرش به طلاق معنادار است.

بادسار (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای که به منظور «بررسی عوامل فرهنگی-اجتماعی مرتبط با گرایش به طلاق» بر روی زنان متأهل ۱۵-۴۵ سال شهر سردشت انجام داد به این نتیجه رسید که بین تعاملات اجتماعی و ارزشی زنان با میزان گرایش به طلاق آنها رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد همچنین بین نوع رسانه‌های مورد استفاده و انتظارات نقش زنان با میزان گرایش به طلاق آن‌ها رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

مدیری و رحیمی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «اشتغال زنان، نشاط زناشویی و گرایش به طلاق» به مقایسه‌ی خانواده‌های تک‌شاغل و خانواده‌های هر دو زوج شاغل پرداخته‌اند. آن‌ها براساس یافته‌های تحقیق‌شان بر این نظر هستند که نمی‌توان گفت اشتغال زنان پایداری خانواده را تضعیف می‌کند، اما اشتغال زنان منابعی را برایشان فراهم می‌کند که از آن می‌توانند در انحلال زندگی زناشویی ناخوشایند استفاده کنند.

مختاری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «رضایت زناشویی زنان و ارتباط آن با سرمایه فرهنگی زن و شوهر» به مطالعه زنان ۱۵-۵۴ ساله شهر یاسوج پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که

مقصودی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و رضایت زناشویی در زوجین شهر کرمان» به این نتیجه رسیدند که بین متغیرهای سرمایه اجتماعی درون‌گروهی، برون‌گروهی و فراگروهی شناختی و همچنین سرمایه اجتماعی درون‌گروهی و برون‌گروهی ساختاری با میزان رضایت زناشویی زوجین رابطه معناداری وجود دارد.

ایمان و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش‌شان به «بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایت‌مندی زناشویی زنان متأهل» پرداخته‌اند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی، تحصیلات و طول مدت ازدواج زنان با میزان رضایت‌مندی زناشویی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

اسحاقی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به «سنجش عوامل اجتماعی مؤثر بر درخواست طلاق زنان در شهر تهران» پرداخته‌اند. در این مطالعه یک گروه ۲۳۹ نفری از زنان متقاضی طلاق و یک گروه ۲۳۹ نفری از زنان غیرمتقاضی طلاق مورد بررسی مقایسه‌ای قرار گرفته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که از نظر مؤلفه‌های نظم اجتماعی، سرمایه‌های زوجین و همسان همسری، بین دو گروه مورد مطالعه تفاوت معنادار آماری وجود دارد و این عوامل را می‌توان از جمله مولفه‌های مؤثر در گرایش زنان به طلاق محسوب نمود.

مختاری و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر میزان گرایش به طلاق در شهر یاسوج» به این نتیجه رسیدند که بین متغیرهای میزان مرادده با خویشاوندان، میزان رضایت جنسی و عاطفی از همسر، میزان شناخت از همسر قبل از ازدواج، میزان وفاداری همسر و سطح انرژی عاطفی در خانواده با متغیر میزان گرایش به طلاق رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. همچنین بین متغیرهای تفاوت تحصیلی زوجین، اختلاف سنی زوجین و اختلاف طبقاتی

بودند، رضایت بیشتری از زندگی مشترک خود داشتند.

فوکما^۷ و لایف بروئر^۸ (۲۰۰۴) تحقیقی با عنوان «اشتغال و طلاق در میان زنان هلندی» انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد که استقلال اقتصادی زنان از دهه ۱۹۶۰ به بعد به یک عامل اصلی افزایش نسبت طلاق منجر شده است. نتایج تحلیل چند متغیره در این تحقیق نشان داد که سطح بالای آموزش تحصیلی زنان و مشارکت آنها در بازار اشتغال به طور معناداری احتمال طلاق زنان را افزایش می‌دهد.

بلوس فلد^۹ و هوم^{۱۰} (۲۰۰۴) در تحقیقی با عنوان «علل و پیامدهای طلاق» در آمریکا، به این نتیجه رسیدند که شبکه تعاملات فرد و نوع الگوی زندگی القاء شده از سوی این شبکه‌ها بر میزان طلاق تأثیرگذار است و آن را به صورت معناداری تغییر می‌دهد.

نانس^{۱۱} (۲۰۰۸) در سال ۲۰۰۷ در بین زوج‌های برزیلی پژوهشی با عنوان «مسائل زوجی و رضایت مندی زوجی» انجام داد. نتیجه این پژوهش نشان داد که بسیاری از مسائل موجود در زندگی مشترک بر رضایت مندی زوجین تأثیر مثبت و منفی دارد. رابطه‌ی جنسی و رضایت مندی جنسی از جمله مواردی است که به طور مستقیم بر رضایت مندی یا عدم رضایت مندی زوجین تأثیر می‌گذارد.

۳ چارچوب نظری پژوهش

در این پژوهش به منظور بررسی جامعه‌شناختی ارتباط انواع سرمایه با میزان گرایش زنان متأهل به طلاق از نظریه‌های اشکال سرمایه بورديو و نیز سرمایه جنسی کاترین حکیم^{۱۲} استفاده شده است.

بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته‌ی زنان و همچنین سرمایه فرهنگی عینیت یافته، تجسم یافته و نهادینه شده همسر با رضایت زناشویی زنان رابطه معنادار وجود دارد.

۲٫۲ پیشینه پژوهش خارجی

ادوارد^۱ و فولر^۲ (۱۹۹۲) در پژوهشی با عنوان «اشتغال زن و بی‌ثباتی زندگی زناشویی» در تایلند به این نتیجه دست یافتند که اشتغال زنان بر طلاق مؤثر است. این تأثیر به‌گونه‌ای است که بی‌ثباتی زندگی زناشویی را افزایش می‌دهد.

وایس^۳ و ویلیس^۴ (۱۹۹۷) با استفاده از داده‌های سری زمانی طی دوره‌ی ۱۹۷۲ تا ۱۹۸۶ در آمریکا و بر اساس یک الگوی پویا، به بررسی این موضوع پرداختند که «آیا تغییرات غیرمنتظره درآمدی بر احتمال وقوع طلاق تأثیر می‌گذارد یا خیر». آنها نشان دادند که افزایش درآمد شوهر باثبات کننده ازدواج و افزایش درآمد زن بی‌ثبات کننده ازدواج است.

هایدمن^۵ و همکاران (۱۹۹۸) در تحقیقی که بر روی «وضعیت اشتغال و تحصیل زنان و ارتباط آن با گسست رابطه‌ی زناشویی» انجام دادند به این نتیجه رسیدند که استقلال اقتصادی زنان عامل مهمی است که گسست خانوادگی را افزایش می‌دهد، اما تحصیلات دانشگاهی و میزان بالای آن در بین زنان، گسست خانوادگی را کاهش می‌دهد.

یانگ^۶ و همکاران (۲۰۰۰) رضایت مندی جنسی را در بین ۲۵۰۰ زن متأهل در آمریکا مورد بررسی قرار دادند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که رضایت مندی جنسی زنان در زندگی مشترک یک عامل مهم و کلیدی در شاد بودن خانواده است و زنانی که از رابطه‌ی جنسی خود با همسرشان راضی

7 Fokkema
8 Liefbroer
9 Blossfeld
10 Hom
11 Nunes
12 Hakim

1 Edwards
2 Fuller
3 Weiss
4 Willis
5 Hiedemann
6 Young

در این عرصه حاصل می‌گردد اثر می‌گذارد. سرمایه اساساً به سه صورت دیده می‌شود: سرمایه اقتصادی (دارایی مالی و مادی) که شامل اموال و دارایی‌هایی می‌گردد که قابلیت تبدیل شدن به پول را دارند، سرمایه فرهنگی (کالا، مهارت‌ها و عناوین نمادین کمیاب) که در برگیرنده تحصیلات، کالاهای نمادین و فرهنگی مثل کتاب‌های غیر درسی و کالاهای صوتی و تصویری است و سرمایه اجتماعی (منابعی که به صرف عضویت در گروه به فرد تعلق می‌یابد) که شامل سطوح روابط اجتماعی فرد، میزان اعتماد اجتماعی، روابط متقابل با سایر اعضای خانواده و گروه‌های اجتماعی است (راب استونز^۲، ۱۳۸۷:۳۳۵).

عادت‌واره هر فرد به واسطه قرار گرفتن در میدان اجتماعی که متشکل از انواع سرمایه است شکل می‌گیرد. به بیان بوردیو، عادت‌واره حاکی از وضعیت، حالت یا ریخت ظاهر معمول و عادت شده خصوصاً در ارتباط با بدن است. به اعتقاد بوردیو عادت‌واره‌های فرد تحت تأثیر ساختار ذهنی (منش) ناشی از در اختیار داشتن انواع سرمایه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی شکل می‌گیرد. افراد بر پایه تملک انواع سرمایه، عادت‌واره‌ها و الگوهای رفتاری ویژه‌ای را برای خود در پیش می‌گیرند. بوردیو معتقد است جهان اجتماعی متشکل از میدان‌های (فضاهای اجتماعی) متنوعی می‌باشد که ارزش هر کدام از این فضاها وابسته به نوع سرمایه‌ای است که در آن‌ها اهمیت دارد. هر میدان مشتمل بر موقعیت‌هایی است که در نسبت با هم و بر اساس میزان سرمایه‌ی دارندگان این موقعیت‌ها تعریف می‌شوند؛ به عبارت دیگر، موقعیت فرد در یک میدان ترجمانی است از میزان و حجم سرمایه او در آن میدان. متناسب با موقعیت‌هایی که فرد در میدان‌ها و فضاهای مختلف احراز می‌نماید عادت‌واره او شکل می‌گیرد. مفهوم عادت‌واره^۳ یا «طبع» بیشتر جنبه‌ی ذهنی دارد و با موقعیت‌کنشگر در

به تعبیر پیر بوردیو اگر درصد فهم جهان اجتماعی هستیم باید ایده‌ی سرمایه، انباشت آن و تأثیرات آن را مجدداً به جهان اجتماعی معرفی کنیم (بوردیو، ۱۹۸۶: ۲۴۱). از نظر بوردیو موقعیت افراد برحسب حجم و نوع سرمایه آنها مشخص می‌شود و جایگاه آنها را ابتدا در خانواده و سپس در جامعه مشخص می‌سازد (بوردیو، ۱۳۸۰). مفهوم «سرمایه» در نظر بوردیو از مفهوم پولی سرمایه در اقتصاد بسیار گسترده‌تر است؛ سرمایه «منابع» عمومیت یافته‌ای است که می‌تواند به شکل پولی یا غیر پولی و نیز ملموس یا غیر ملموس وجود داشته باشد (مند میکرز^۱ و همکاران، ۲۰۱۰: ۸۶۲).

بوردیو (۱۹۸۶) بیان می‌کند که ساختار اجتماعی هر جامعه همانند نوعی فضای اجتماعی پیچیده‌ای است که در آن اشکال متنوع سرمایه، موقعیت‌های اجتماعی‌ای را که به‌گونه‌ای افقی و سلسله‌مراتبی متمایزاند را تعیین می‌کنند. بوردیو در مقاله اشکال سرمایه (۱۹۸۶) از سه نوع سرمایه اصلی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نام می‌برد و برای آنها از سایر سرمایه‌ها ارزش بیشتری قائل می‌شود.

نظریه بوردیو تبیینی مناسب جهت مطالعه کنش اجتماعی افراد (که در این پژوهش گرایش زنان متأهل به طلاق است) در اختیار قرار می‌دهد. به عقیده بوردیو جامعه انسانی نظامی متشکل از طبقه‌ها، قشرها و لایه‌های مختلف اجتماعی است. همچنین پایگاه و موقعیت‌های اجتماعی کنشگران همانند و یکسان نیست. هر موقعیت اجتماعی با ایجاد قالب‌های رفتاری معین از نوع سلیقه و شیوه‌ی سخن گفتن، لباس پوشیدن، آرایش کردن، رفتارهای اجتماعی همچون کنش متقابل با دیگران، نوع رابطه فرد با همسر و فرزندان و ... سبک ویژه‌ای را برای کنشگران خود پدید می‌آورد. از نظر بوردیو (همان) سرمایه هرگونه خاستگاه و سرچشمه در عرصه اجتماعی است که در توانایی فرد برای بهره‌مندی از منافع خاصی که

³ Habitus

¹ Mandemakers

² Stones

آنها در زندگی زناشویی برآید و الگوهای رفتاری متفاوتی را نسبت به فردی که از سرمایه اجتماعی پایین تری برخوردار است در پیش گیرد.

بنابراین از نظر بورديو، عملکرد یک فرد در مواجهه با شرایط و موقعیت های مختلف توسط حجم و ترکیب سرمایه های در دسترس او تعیین می شود.

بر اساس این الگو، انواع سرمایه‌هایی (بر اساس حجم و ترکیب آنها) که یک فرد در میدان های مختلف در اختیار دارد، موجب گرایش و موضع گیری او نسبت به انجام عملی خاص (و در این پژوهش گرایش به طلاق) می باشد. به طور کلی، سرمایه یک فرد و میزان آن یک اصل هویت بخش بوده و گرایشات و موضع گیری های او را در شرایط و موقعیت های مختلف متعین می سازد. لذا نوع و میزان سرمایه هایی که در اختیار یک زن قرار دارد می تواند عامل اصلی در گرایش او به منظور تداوم و یا پایان بخشیدن به رابطه زناشویی خود باشد.

در این پژوهش از نوع دیگری از سرمایه استفاده می‌شود که «سرمایه جنسی» نام دارد. بنابر تعریف، سرمایه جنسی ترکیبی از جذابیت های جسمانی و اجتماعی است که غالباً در بین زنان بیشتر مشهود است (حکیم، ۱۰:۱۳۹۱). سرمایه جنسی شش مؤلفه‌ی زیبایی، جذابیت جنسی، مهارت‌های اجتماعی، سرزندگی، شیوه‌های ظاهر شدن در جامعه و مهارت جنسی را در بر می‌گیرد. حکیم معتقد است که سرمایه جنسی می‌تواند درون رابطه‌ی یک زوج، به شکل ظریفی روند چانه زنی بین شریک های عاطفی- جنسی را تحت تأثیر قرار دهد؛ چرا که مردان شریک‌هایی را ترجیح می‌دهند که جذاب هستند و سرمایه جنسی بالایی دارند. به این ترتیب، آن دسته از زنان که برای ظاهر و نمایش خود تلاش و سرمایه گذاری بیشتری می‌کنند در زندگی شخصی و اجتماعی خود موفق‌ترند (همان، ۱۲۲:۱۳۹۱).

میدان در رابطه است، به گونه ای که مقام، موقع و موضع که بیشتر جنبه ی عینی دارد با عادت واره (طبع، خلق و خو و موضع گیری) تکمیل می شود (بورديو، ۱۹۸۶: ۸۵)؛ به عبارت دیگر طبع، بیانگر نوعی گرایش طبیعی است که به کنش ها ساختار می دهد، اما این گرایش طبیعی یا میل باطنی محصول شرایط و موقعیت های اجتماعی می باشد (جمشیدی ها و پرستش، ۱۱:۱۳۸۶). مجموعه ی این طبایع و خلق و خوها، عادت واره یا «منش» فرد را شکل می بخشد. از نظر بورديو، «عادت واره» یک ساختار ساخت دهنده می باشد؛ عادت واره، عملکرد را ایجاد کرده و آن را وحدت می بخشد و اصولی را فراهم می کند که انسان ها براساس آن گزینش می کنند. عادت واره در بیشتر فعالیت هایمان- مانند شیوه غذا خوردن، راه رفتن و صحبت کردن- خود را نشان می دهد (ریتزر، ۱۳۷۴: ۷۱۶ و ۷۲۳-۷۲۲). انواع سرمایه هایی که فرد در اختیار دارد زمینه ساز شکل گیری روابط اجتماعی مختلف در بین گروه های اجتماعی مختلف می گردد، روابط خانوادگی فرد نیز تحت تاثیر برخورداری از انواع سرمایه شکل می گیرد. به عبارت دقیق تر، برخورداری زنان از سرمایه اقتصادی (تمکن مالی) نوع رابطه بین زن و شوهر را تحت تأثیر قرار می دهد و الگوهای رفتاری متفاوتی را در مواجهه با موقعیت ها و شرایط گوناگون منجر می شود. در زمینه برخورداری از سرمایه فرهنگی (تحصیلات و مصرف کالاهای فرهنگی)، زنانی که از تحصیلات پایین تری برخوردار هستند و از کالاهای فرهنگی کمتری استفاده می نمایند ترجیحات زیباشناسانه متفاوتی نیز با گروهی دارند که از سرمایه فرهنگی بالاتری برخوردار هستند و چنین تفاوت هایی در برخورداری از سرمایه فرهنگی در بین زنان، روابط زناشویی این دو گروه را تحت تأثیر قرار می دهد، چنانکه الگوهای رفتاری متفاوتی در آن ها به وجود می آورد. همچنین در اختیار داشتن سرمایه اجتماعی و دامنه روابط اجتماعی بالاتر به فرد این امکان را می دهد که از قدرت و بینش اجتماعی و فرهنگی بالاتری برخوردار بوده و به نحوه مناسبی از پس مشکلات و مدیریت

فرضیه چهارم: بین میزان سرمایه فرهنگی نهادی زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین میزان سرمایه اقتصادی زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه ششم: بین میزان سرمایه جنسی زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

۴ روش پژوهش

این پژوهش به صورت پیمایش انجام گرفته است. جامعه آماری شامل زنان متأهل ۵۴-۱۵ سال شهر همدان است که تعداد آنها بنابر سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۱۱۶۵۷ نفر می باشد (سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان همدان، ۱۳۹۸). حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۹۴ نفر محاسبه شده است.

$$n = \frac{z^2 p \cdot q}{d^2} = \frac{1.96^2 \times 0.26 \times 0.74}{0.05^2} \approx 295$$

به منظور حذف پرسشنامه‌های غیر معتبر نمونه‌ها تا ۳۲۰ نفر افزایش یافت و از بین آن‌ها ۳۰۰ پرسشنامه با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای به منظور تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. برای بررسی اعتبار مقیاس‌های پژوهش از اعتبار صوری استفاده شده است و برای تعیین پایایی ابزار پژوهش از ضرایب آلفای کرونباخ استفاده شد که در جدول ۱ گزارش مقادیر آن آمده است. داده‌های پژوهش با استفاده از آزمون‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره در نرم افزار spss مورد بررسی قرار گرفتند.

اهمیت دادن به زیبایی چهره و نوع پوشش، توانایی در برقراری رابطه با جنس مخالف و خوب ظاهر شدن در روابط اجتماعی با دیگران از جمله عواملی است که نشان از سرمایه جنسی بالای افراد دارد و منجر به موفقیت فرد در زندگی زناشویی و اجتماعی می‌گردد. همچنین نارضایتی جنسی از عوامل اصلی در گرایش افراد به طلاق می‌باشد و این در حالی است که به خاطر قبح آن غالباً از سوی متقاضیان طلاق بیان نمی‌شود. زنانی که سرمایه جنسی بالایی را دارا می‌باشند می‌توانند در زندگی زناشویی خود موفق‌تر عمل کنند و گرایش بیشتری به حفظ این رابطه داشته باشند. لذا کم و کیف سرمایه جنسی زنان می‌تواند عاملی موثر در تداوم یا عدم تداوم رابطه زناشویی باشد.

بنابر آنچه گفته شد در این پژوهش به منظور بررسی ارتباط انواع سرمایه (اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و جنسی) با میزان گرایش زنان به طلاق، از اشکال سرمایه بورديو و سرمایه جنسی کاترین حکیم استفاده می‌شود. لذا بر این اساس، حجم و ترکیب انواع سرمایه‌هایی (اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و جنسی) که زنان متأهل در اختیار دارند «الگوهای رفتاری»، «گرایش‌ها» و «موضع‌گیری‌های» آنان را به منظور انجام یا عدم انجام یک عمل خاص (گرایش به طلاق) تعیین می‌نماید.

بنا به پرسش اصلی و متناظر با چارچوب نظری پژوهش فرضیه‌های پژوهش عبارت‌اند از:

فرضیه اول: بین میزان سرمایه اجتماعی زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین میزان سرمایه فرهنگی تجسم یافته زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین میزان سرمایه فرهنگی عینت یافته زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد.

جدول ۱ مقادیر آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

میزان آلفای کرونباخ	متغیرهای پژوهش
۰/۸۸۰	میزان گرایش زنان متأهل به طلاق
۰/۹۲۲	سرمایه اجتماعی
۰/۸۱۲	سرمایه فرهنگی تجسم یافته
۰/۷۴۳	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
۰/۸۳۸	سرمایه فرهنگی نهادی
۰/۷۹۴	سرمایه اقتصادی
۰/۹۳۵	سرمایه جنسی

۴/۱ تعاریف متغیرها و نحوه سنجش آنها

۴/۱/۱ میزان گرایش زنان متأهل به طلاق

میزان گرایش به طلاق بیانگر میزان تمایل و علاقه‌مندی زن به جدا شدن و گسستن روابط زناشویی طی مراحل قانونی است. این مفهوم دارای سه بعد شناختی، عاطفی و رفتاری است که در بعد شناختی تصورات فرد در مورد طلاق را در بر می‌گیرد و در بعد عاطفی شامل احساسات و عواطف مثبت و منفی فرد نسبت به طلاق است. بعد رفتاری، میزان آمادگی رفتاری فرد را جهت یا علیه طلاق در برمی‌گیرد (یوسفی، ۱۳۸۸؛ به نقل از قادری نیا، ۱۳۹۳). میزان گرایش زنان متأهل به طلاق در قالب ابعاد مذکور در ۱۶ گویه بر حسب پاسخ پنج گزینه‌ای سنجیده شد.

۴/۱/۲ سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی بنا به سه بعد ۱- مشارکت اجتماعی (به معنی سهمی در چیزی داشتن و از آن سود بردن) و یا در گروهی شرکت جستن و بنابراین با آن همکاری داشتن) ۲- ارتباط اجتماعی (مجموعه روابط و مناسباتی که شخص با افراد دیگر در ملاقات‌های دوستانه، دید و بازدیدها، داد و ستدها، مبادلات و

خدمات برقرار می‌کند) و ۳- اعتماد اجتماعی (قابلیت تشخیص برای اتکاء یا اطمینان به صداقت و صحت اقوال و یا رفتار دیگران) مفهوم سازی و تعریف شده است (بختیاری، ۱۳۸۲؛ به نقل از علیزاده، ۱۳۸۸: ۶۷؛ افشانی و همکاران، ۱۳۸۸). سه بعد مذکور در قالب ۲۵ گویه بر حسب پاسخ پنج گزینه‌ای سنجیده شد.

۴/۱/۳ سرمایه فرهنگی تجسم یافته

سرمایه فرهنگی تجسم یافته به خصایل دیرپای فکری و جسمی اشاره دارد. سرمایه فرهنگی تجسم یافته، توانایی‌های بالقوه‌ای است که به تدریج بخشی از وجود افراد شده و در او تثبیت گردیده‌اند (علی بابایی و باینگانی، ۱۳۹۰: ۵). سرمایه فرهنگی تجسم یافته در قالب هشت گویه بنا به پاسخ پنج گزینه‌ای سنجیده شد.

۴/۱/۴ سرمایه فرهنگی عینیت یافته

این نوع سرمایه به شکل کالاهای فرهنگی وجود دارد و شامل کالاهای فرهنگی و اشیاء مادی از قبیل رسانه‌ها، کتاب‌ها، لغت‌نامه‌ها، نقاشی‌ها و سایر آثار فرهنگی و هنری می‌شود. سرمایه فرهنگی عینیت یافته هم در اشیای مادی و هم رسانه‌ها نظیر نوشتار، نقاشی و ابزار و نظایر آن تجلی

توان در حق مالکیت یافت (استونز، ۱۹۹۸: ۲۲۲؛ به نفل از سفیری و آراسته، ۱۳۸۷: ۱۲۶). سرمایه اقتصادی طبق پاسخ به ۸ گویه در باره با دارایی پولی، مالی و کالایی مورد سنجش قرار گرفته است.

۴،۱،۷ سرمایه جنسی

بنابر تعریف، سرمایه جنسی ترکیبی از جذابیت های جسمانی و اجتماعی می باشد که فرد را تبدیل به همراهان و همکاران موفق می سازد و آنها را برای اعضای جامعه شان، به ویژه برای جنس مخالف، تبدیل به افرادی جذاب می کند (حکیم، ۱۳۹۱: ۱۰). این جذابیت ها طیف گسترده ای از مزیت ها را در محیط کاری و محیط اجتماعی و به همان شکل در روابط شخصی برای فرد به همراه می آورد (همان، ۱۳۹۱: ۱۴). برای سنجش سرمایه جنسی از شش مولفه زیبایی، جذابیت جنسی، مهارت های اجتماعی، سرزندگی، شیوه های ظاهر شدن در جامعه و مهارت جنسی بکار گرفته توسط کاترین حکیم استفاده گردید. این مولفه ها در قالب پاسخ به پنج گزینه سنجیده شد.

۵ یافته های پژوهش

۵،۱ یافته های توصیفی پژوهش

نمونه مورد بررسی پژوهش در دامنه سنی ۱۵ تا ۵۴ قرار داشتند. توزیع فراوانی آنها در جدول ۲ نشان داده شده است.

می‌یابد؛ لذا می تواند هم به صورت مادی و هم به صورت نمادی آن را در نظر گرفت (سلطانی، ۱۳۹۱: ۱۸۹). سرمایه فرهنگی عینیت یافته در نه گویه و طبق پاسخ پنج گزینه ای سنجیده شده است.

۴،۱،۵ سرمایه فرهنگی نهادی

این شکل از سرمایه فرهنگی نیز مواردی مثل صلاحیت‌های تحصیلی را در بر می‌گیرد که در قالب مدارک و مدارج تحصیلی نمود عینی پیدا می‌کند و به دارندهی آنها هم از نظر قانونی و هم از نظر عرفی ارزش اجتماعی و تعریف شده می‌دهد (نوغانی و همکاران، ۱۳۸۷). این شکل از سرمایه فرهنگی به مدد ضوابط اجتماعی و فراهم آوردن عناوین معتبر برای افراد موقعیت کسب می کند؛ مانند مدارک تحصیلی و تصدیق حرفه کار. این سرمایه قابل واگذاری نیست و به دست آوردن آن به شرایط معینی بستگی دارد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۷). این سرمایه در قالب پاسخ به چهار پرسش سنجیده شده است.

۴،۱،۶ سرمایه اقتصادی

تمام امکانات، دارایی‌ها، منابع و لوازمی که قابلیت مبادله با پول را داشته باشند و ارزش مادی آن توسط نهادهای حقوقی تأیید شده باشد در زمره ی سرمایه اقتصادی قرار می گیرند (شارع پور، ۱۳۸۳: ۶۷). استونز نیز به گونه‌ی مشابهی معتقد است سرمایه اقتصادی به درآمد پولی، سایر منابع و دارایی های مالی اطلاق می شود و تظاهر نهادینه اش را می

جدول ۲ توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخگویان برحسب سن

سن پاسخگویان (طبقه بندی شده)	فراوانی پاسخگویان بر حسب سن	درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب سن
سال ۱۹-۱۵	۱۲	۴ درصد
سال ۲۴-۲۰	۳۸	۱۲/۷ درصد
سال ۲۹-۲۵	۴۶	۱۵/۳ درصد
سال ۳۴-۳۰	۵۰	۱۶/۷ درصد
سال ۳۹-۳۵	۵۱	۱۷ درصد
سال ۴۴-۴۰	۴۲	۱۴ درصد
سال ۴۹-۴۵	۳۸	۱۲/۷ درصد
سال ۵۴-۵۰	۲۳	۷/۷ درصد
مجموع فراوانی پاسخگویان ۱۵-۵۴ سال	۳۰۰	۱۰۰ درصد

میانگین سنی نمونه ۳۵ سال و با انحراف استاندارد ۹/۰۴۶ است. شاخص های آماری سن نمونه در جدول ۳ ترسیم شده است.

جدول ۳ شاخص های آماری سن پاسخگویان

کمترین	بیشترین	میانگین	میانه	مد	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
۱۶	۵۴	۳۴/۷۷	۳۵	۳۶	۹/۰۴۶	.۱۱۸	-۰/۷۹۰

بر اساس داده های جدول ۴، ۳۵ درصد پاسخگویان دارای میزان گرایش به طلاق پایین، ۵۴/۳ درصد پاسخگویان دارای میزان گرایش به طلاق متوسط و ۱۰/۷ درصد از پاسخگویان دارای میزان گرایش به طلاق بالا می باشند.

جدول ۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان گرایش به طلاق

میزان گرایش به طلاق (طبقه بندی شده)	فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان گرایش به طلاق	درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان گرایش به طلاق
پایین	۱۰۵	۳۵ درصد
متوسط	۱۶۳	۵۴/۳ درصد
بالا	۳۲	۱۰/۷ درصد
مجموع	۳۰۰	۱۰۰ درصد

میانگین، واریانس و انحراف استاندارد متغیر گرایش به طلاق به ترتیب ۹/۱۹، ۴۵۰/۱۷، ۳۰۰/۱۶ است که در جدول ۵ شاخص های آماری آن نشان داده شده است.

جدول ۵ شاخص های آماری متغیر میزان گرایش زنان متأهل به طلاق

کمترین	بیشترین	میانگین	میانه	مد	واریانس	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
۰	۶۴	۱۷/۱۶	۱۶	۱۸	۸۹/۳۰۰	۹/۴۵۰	۱/۱۱۲	۲/۵۷۲

۵٫۲٫۱ انواع سرمایه و میزان گرایش زنان متأهل به طلاق

در جدول ۶ نتایج ضرایب همبستگی پیرسون بین انواع سرمایه با میزان گرایش زنان متأهل به طلاق ترسیم شده است.

۵٫۲ یافته های استنباطی پژوهش

با استفاده از ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره روابط بین متغیرهای مستقل پژوهش با گرایش زنان متأهل به طلاق مورد بررسی قرار گرفته اند.

جدول ۶ آزمون ضرایب همبستگی پیرسون بین انواع سرمایه با میزان گرایش زنان به طلاق

میزان گرایش به طلاق	سرمایه اجتماعی	سرمایه فرهنگی	سرمایه فرهنگی عینیت یافته	سرمایه فرهنگی نهادی	سرمایه اقتصادی	سرمایه جنسی
ضریب پیرسون	**۰/۴۹۰	**۰/۴۲۷	**۰/۳۹۷	**۰/۱۶۰	*۰/۱۲۷	**۰/۶۸۸
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۵	۰/۰۲۸	۰/۰۰۰
تعداد	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰

۵٫۲٫۲ آزمون رگرسیون چند متغیره

جهت تعیین سهم متغیرهای مستقل پژوهش در پیش بینی متغیر گرایش زنان متأهل به طلاق از تحلیل رگرسیون به روش گام به گام استفاده شده است. در مدل رگرسیونی پژوهش متغیر مستقل سرمایه جنسی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم یافته در ارتباط با متغیر وابسته میزان گرایش زنان به طلاق معنادار بوده و در مدل رگرسیونی باقی مانده اند و سه متغیر مستقل سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی عینیت یافته و سرمایه فرهنگی نهادی به دلیل معنادار نبودن از مدل حذف گردیده اند.

با توجه به نتیجه به دست آمده از جدول ماتریس همبستگی ۶ می توان گفت با اطمینان ۹۹٪ و سطح خطای کوچکتر از ۱٪ بین میزان متغیرهای سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادی و سرمایه جنسی زنان متأهل با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه معنی داری وجود دارد. رابطه های متغیرهای مذکور با میزان گرایش زنان متأهل به طلاق به صورت منفی است. همچنین بین میزان سرمایه اقتصادی زنان با میزان گرایش آنها به طلاق رابطه معنادار و منفی و در سطح خطای کوچکتر از ۵٪ وجود دارد.

جدول ۷ آماره‌های مربوط به مدل رگرسیونی متغیرهای پژوهش

ضرایب مدل رگرسیونی d				
مدل	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین تعدیل شده	اشتباه معیار برآورد
۱	a/۰/۶۸۸	۰/۴۷۴	۰/۴۷۲	۶,۸۶۶
۲	b/۰/۷۱۰	۰/۵۰۵	۰/۵۰۱	۶,۶۷۳
۳	c/۰/۷۱۸	۰/۵۱۶	۰/۵۱۱	۶,۶۱۱
متغیر سرمایه جنسی، (ثابت): پیش بینی کننده‌ها. a.				
متغیر سرمایه اجتماعی متغیر سرمایه جنسی، (ثابت): پیش‌بینی کننده‌ها. b.				
متغیر سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته متغیر سرمایه اجتماعی، متغیر سرمایه جنسی، (ثابت): پیش‌بینی کننده‌ها. c.				
متغیر میزان گرایش زنان متأهل به طلاق: پیش‌بینی کننده‌ها. d.				

می‌دهد ۵۱ درصد از کل تغییرات میزان گرایش به طلاق در بین زنان متأهل ۵۴-۱۵ شهر همدان مرتبط با ۳ متغیر مستقل ذکرشده در این معادله است؛ به عبارت دیگر این سه متغیر مستقل بیش از نیمی از واریانس متغیر میزان گرایش زنان متأهل به طلاق را پیش‌بینی (برآورد) می‌کنند.

با توجه به نتایج جدول ۷ مقدار ضریب همبستگی (R) برابر با ۰/۷۱۸ است که نشان می‌دهد بین سه متغیر مستقل (سرمایه جنسی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته) با متغیر وابسته پژوهش (میزان گرایش زنان متأهل به طلاق) همبستگی قوی وجود دارد. ضریب تعیین تعدیل‌شده (R^2_{adj}) برابر با ۰/۵۱۱ است که نشان

جدول ۸ نتایج تحلیل واریانس

ANOVA						
مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F آماره	سطح معناداری	
۱	رگرسیونی	۱۲۶۵۲,۴۲۳	۱	۱۲۶۵۲,۴۲۳	۲۶۸,۳۹۲	a/۰/۰۰۰
	باقیمانده	۱۴۰۴۸,۱۷۴	۲۹۸	۴۷,۱۴۲		
	کل	۲۶۷۰۰,۵۹۷	۲۹۹			
۲	رگرسیونی	۱۳۴۷۵,۶۳۵	۲	۶۷۳۷,۸۱۸	۳۱۵,۱۵۱	b/۰/۰۰۰
	باقیمانده	۱۳۲۲۴,۹۶۱	۲۹۷	۴۴,۵۲۸		
	کل	۲۶۷۰۰,۵۹۷	۲۹۹			
۳	رگرسیونی	۱۳۷۶۴,۸۴۴	۳	۴۵۸۸,۲۸۱	۹۹۱,۱۰۴	c/۰/۰۰۰
	باقیمانده	۱۲۹۳۵,۷۵۳	۲۹۶	۴۳,۷۰۲		
	کل	۲۶۷۰۰,۵۹۷	۲۹۹			
متغیر سرمایه جنسی (ثابت): پیش‌بینی کننده‌ها. a.						
متغیر سرمایه اجتماعی متغیر سرمایه جنسی، (ثابت): پیش‌بینی کننده‌ها. b.						
متغیر سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، متغیر سرمایه اجتماعی، متغیر سرمایه جنسی، (ثابت): پیش‌بینی کننده‌ها. c.						
متغیر میزان گرایش زنان متأهل به طلاق: متغیر وابسته. d.						

اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته - و متغیر وابسته (میزان گرایش زنان متأهل به طلاق) مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات متغیر وابسته را تبیین نمایند.

با توجه به نتایج تحلیل واریانس در جدول ۸ مقدار آزمون F (آنالیز واریانس) در سطح خطای کوچک‌تر از ۱٪ برابر با ۱۰۴/۹۹۱ است. بر همین اساس می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از ۳ متغیر مستقل - سرمایه جنسی، سرمایه

جدول ۹ نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (میزان گرایش زنان متأهل به طلاق)

مدل		a ضرایب						
		ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	آماره T	سطح معناداری	آماره‌های هم خطی	
		ضریب رگرسیونی	انحراف معیار	بتا			ضریب تحمل	ضریب تورم واریانس
۱	(ثابت رگرسیونی)	۳۵	۱,۳۲۷		۲۸,۶۰۰	۰/۰۰۰		
	متغیر سرمایه جنسی	-۰/۵۰۴	۰/۰۳۱	-۰/۶۸۸	-۱۶,۳۸۳	۰/۰۰۰	۱	۱
۲	(ثابت رگرسیونی)	۴۰,۳۷۳	۱,۴۰۷		۲۸,۶۸۵	۰/۰۰۰		
	متغیر سرمایه جنسی	-۰/۴۳۲	۰/۰۳۴	-۰/۵۹۰	-۱۲,۶۰۲	۰/۰۰۰	۰/۷۶۱	۱,۳۱۴
	متغیر سرمایه اجتماعی	-۰/۱۲۷	۰/۰۳۰	-۰/۲۰۱	-۴,۳۰۰	۰/۰۰۰	۰/۷۶۱	۱,۳۱۴
۳	(ثابت رگرسیونی)	۴۱,۸۹۰	۱,۵۱۴		۲۷,۶۷۰	۰/۰۰۰		
	متغیر سرمایه جنسی	-۰/۴۱۰	۰/۰۳۵	-۰/۵۶۰	-۱۱,۷۱۳	۰/۰۰۰	۰/۷۱۶	۱,۳۹۷
	متغیر سرمایه اجتماعی	-۰/۱۰۱	۰/۰۳۱	-۰/۱۶۰	-۳,۲۶۱	۰/۰۰۱	۰/۶۸۰	۱,۴۷۱
	متغیر سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته	-۰/۱۹۶	۰/۰۷۶	-۰/۱۲۱	-۲,۵۷۳	۰/۰۱۱	۰/۷۴۰	۱,۳۵۱
متغیر میزان گرایش زنان متأهل به طلاق: متغیر وابسته. a.								

است که میزان هم خطی بین متغیرهای مستقل پژوهش کم بوده و خطای استاندارد ضرایب رگرسیون از تورم بالایی برخوردار نیست؛ به عبارت دیگر هر چقدر میزان تولرانس نزدیک به ۱ باشد هم خطی بین متغیرهای مستقل کمتر و هر چه میزان تولرانس نزدیک به ۰ باشد هم خطی بین متغیرهای مستقل زیاد است. از سوی دیگر، هر چقدر میزان عامل تورم واریانس (VIF) از عدد ۲ بزرگ‌تر باشد میزان هم خطی بین متغیرهای مستقل زیاد و هر چه کمتر از عدد ۲ باشد میزان هم خطی بین متغیرهای مستقل کمتر است.

با توجه به نتایج جدول ۹ می‌توان گفت با سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۵٪، تأثیر ۳ متغیر مستقل (سرمایه جنسی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته) بر متغیر وابسته پژوهش معنادار است. با مقایسه ضرایب تأثیر رگرسیونی (Beta) به این نتیجه می‌رسیم که به ترتیب متغیرهای سرمایه جنسی (-۰/۵۶۰)، سرمایه اجتماعی (-۰/۱۶۰) و سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته (-۰/۱۲۱) بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته (میزان گرایش زنان متأهل به طلاق) داشته‌اند. همچنین نتایج مربوط به آماره‌های تولرانس و عامل تورم واریانس (VIF) حاکی از آن

۶ بحث و نتیجه‌گیری

ترکیب انواع سرمایه‌هایی (اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و جنسی) که افراد در اختیار دارند «الگوهای رفتاری»، «گرایش‌ها» و «موضع‌گیری‌های» آنان به منظور انجام یا عدم انجام عملی خاص (در این پژوهش گرایش زنان متأهل به طلاق) را تعیین می‌کند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند زنان متأهلی که از میزان سرمایه جنسی بالایی برخوردارند گرایش کمتری به طلاق دارند. با کاهش میزان سرمایه جنسی زنان، میزان گرایش آنها به طلاق افزایش می‌یابد. به این معنا که تغییر در میزان سرمایه جنسی زنان منجر به تغییر در میزان گرایش آنها به طلاق می‌گردد. این نتیجه در راستای نظریه کاترین حکیم است که عنوان می‌کند «آن دسته از زنان که برای ظاهر و نمایش خود تلاش و سرمایه‌گذاری بیشتری می‌کنند در زندگی شخصی و اجتماعی خود موفق‌ترند» (حکیم، ۱۳۹۱: ۱۲۲). از این رو آن دسته از زنان متأهلی که به ظاهر، نوع پوشش و رفتار خود اهمیت بیشتری قائل هستند و در تمامی روابط خود به‌گونه‌ای عمل می‌کنند که نظر دیگران (همسر، دوستان و ...) را به خود جلب کنند در زندگی اجتماعی و به خصوص زندگی زناشویی خود موفق‌تر خواهند بود. همان‌گونه که عدم توجه به ظاهر و دل‌مردگی زن زندگی را به کام زوجین تلخ می‌کند، در مقابل آن زیبایی و نشاط و سرزندگی یک زن می‌تواند عاملی مؤثر در برقراری رابطه او با همسرش باشد به‌گونه‌ای که رضایت خاطر از رابطه زناشویی را برای زوجین به ارمغان آورد. همچنین رضایت از رابطه عاطفی و جنسی با همسر از عوامل اصلی و تأثیرگذار در حفظ رابطه زناشویی است؛ در مقابل، سرخوردگی زوجین از رابطه جنسی و عاطفی می‌تواند فروپاشی زندگی زناشویی را به دنبال داشته باشد. لذا می‌توان به این نتیجه رسید که مؤلفه‌های متغیر سرمایه جنسی زنان متأهل (زیبایی، جذابیت جنسی، مهارت‌های اجتماعی، سرزندگی، شیوه‌های ظاهر شدن در جامعه و مهارت جنسی) مؤثرترین

عوامل بر کم و کیف رابطه زناشویی آنها بوده و در گرایش و یا عدم گرایش آنها به طلاق تأثیرگذار هستند؛ بنابراین تقویت این نوع سرمایه در بین زنان متأهل می‌تواند منجر به کاهش میزان گرایش آنها به طلاق گردد.

زنان متأهلی که از میزان سرمایه اجتماعی (مشارکت اجتماعی، ارتباط اجتماعی، اعتماد اجتماعی) بالایی برخوردارند گرایش کمتری به طلاق دارند. با کاهش میزان سرمایه اجتماعی زنان، میزان گرایش آنها به طلاق افزایش می‌یابد؛ به این معنا که در اختیار داشتن سرمایه اجتماعی و دامنه‌ی روابط اجتماعی بالاتر، به فرد این امکان را می‌دهد که به نحوه‌ی مناسبی از پس مشکلات و مدیریت آنها در زندگی زناشویی برآید. یک زن با شبکه‌ی اجتماعی بزرگ‌تر، نسبت به زنان بدون یا با شبکه‌ی اجتماعی کوچک‌تر، بیشتر تحت مراقبت و کنترل قرار می‌گیرد. بر همین اساس، زمانی که سرمایه اجتماعی بالایی در جامعه وجود دارد و زنان جامعه نسبت به یکدیگر یا نسبت به گروه‌های اجتماعی احساس تعهد می‌کنند، چون نمی‌خواهند اعتماد خود را در گروه از دست بدهند، گرایش کمتری به طلاق پیدا خواهند کرد (ایمان و همکاران، ۱۳۹۱). آن دسته از زنان متأهلی که از روابط عمومی و اجتماعی بالایی برخوردارند در برقراری رابطه با همسران خود موفق‌ترند و بهتر می‌توانند مشکلات زناشویی خود را حل و فصل نمایند. عضویت زنان متأهل در گروه‌های اجتماعی رسمی و غیررسمی می‌تواند به‌عنوان یک منبع انگیزه برای رضایت از زندگی زناشویی و احساس نشاط و شادابی برای آنها باشد چرا که عضویت زنان متأهل در این گروه‌ها رضایت خاطرشان را به دنبال خواهد داشت و داشتن رضایت خاطر از زندگی اجتماعی، آنها را در برابر مشکلات زندگی زناشویی مقاوم می‌سازد. از سوی دیگر بالا بودن میزان اعتماد اجتماعی در یک زن منجر به افزایش پایبندی او به ارزش‌های جامعه و به تبع آن پایبندی به ارزش‌های زندگی زناشویی

توجه به میزان سرمایه جنسی زنان در ارتباط با میزان گرایش آن‌ها به طلاق را نمایان می‌سازد. متغیرهای سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم یافته به ترتیب دو متغیر مستقل دیگری هستند که در مدل رگرسیونی دارای ضریب تعیین‌کنندگی بیشتر در ارتباط با میزان گرایش زنان به طلاق می‌باشند.

پیشنهادهایی که از یافته‌های این پژوهش می‌توان طرح کرد عبارتند از: ۱- نهادینه سازی آموزش های جنسی قبل و بعد از ازدواج به منظور تحکیم بنیان خانواده می‌تواند به شناخت آگاهانه و کسب رضایت جنسی و عاطفی افراد کمک نماید. ۲- افزایش توجه مسئولین به عنصر سرمایه جنسی زنان و مدیریت صحیح آن با توجه به نقش تعیین‌کننده ی سرمایه جنسی زنان در زندگی زناشویی. ۳- ایجاد و تقویت نهادهای لازم به منظور افزایش مشارکت اجتماعی زنان در جامعه و از این رو افزایش سرمایه اجتماعی آنها. ۴- تلاش در جهت تقویت سطح اعتماد اجتماعی در بین زنان به منظور حفظ پایبندی آن‌ها به ارزش های جامعه و به تبع آن، پایبندی به ارزش های زندگی زناشویی. ۵- ترویج فرهنگ همسان‌گزینی در امر ازدواج و توجه به موقعیت های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و جنسی طرف مقابل به هنگام انتخاب همسر.

منابع مالی

این مقاله حمایت مالی نداشته است.

سهم نویسندگان:

ایده و طرح مطالعه: سید سجاد میرجلیلی و علی محمد قدسی

گردآوری داده‌ها: سید سجاد میرجلیلی

تحلیل و تفسیر داده‌ها: سید سجاد میرجلیلی و علی محمد قدسی

تنظیم نسخه خطی: علی محمد قدسی

بازنگری نقادانه: سید سجاد میرجلیلی و علی محمد قدسی

می‌گردد که این موضوع می‌تواند مانعی جدی بر سر راه گرایش زنان متأهل به طلاق باشد.

همچنین زنان متأهلی که از میزان بالایی از سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته برخوردارند گرایش کمتری به طلاق دارند. آن دسته از زنان متأهل که دارای سرمایه فرهنگی تجسم یافته کمتری‌اند گرایش بیشتری به طلاق دارند. به عبارت دیگر، برخورداری زنان متأهل از میزان بالایی از سرمایه فرهنگی تجسم یافته می‌تواند عاملی مؤثر در کاهش میزان گرایش به طلاق در بین آنها باشد. نوع تربیت زنان متأهل در زندگی زناشویی آنها مؤثر است. آن دسته از زنان متأهل که با معیارهای تربیت سنتی بزرگ شده‌اند و از کودکی آموخته‌اند که باید با لباس سفید به خانه شوهر بروند و با لباس سفید از آن خارج شوند، وقتی در زندگی زناشویی خود با مشکل مواجه می‌شوند کمتر گرایش به طلاق خواهند داشت. در مقابل، آن دسته از زنان متأهل که با معیارهای تربیت عصر مدرن پرورش‌یافته‌اند که از مهم‌ترین اصول این نوع تربیت آن است که طلاق را به‌عنوان یک راه حل برای رهایی از مشکلات زناشویی معرفی می‌کند، وقتی در زندگی زناشویی خود با مشکل مواجه می‌شوند گرایش بیشتری به طلاق خواهند داشت. لذا می‌توان نتیجه گرفت که میزان سرمایه فرهنگی تجسم یافته زنان متأهل که متناظر با نوع تربیت یا به عبارتی عادت واره آنها است عاملی مؤثر در گرایش یا عدم گرایش آنها به طلاق است. از آن رو هر چه نوع تربیت زنان متأهل سنتی‌تر باشد کمتر گرایش به طلاق خواهند داشت و هر چه نوع تربیت آنها به تربیت مدرن نزدیک باشد گرایش آنها به طلاق بیشتر خواهد بود.

با توجه به نتایج رگرسیون چند متغیره می‌توان نتیجه گرفت که سه متغیر سرمایه جنسی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی تجسم یافته توانسته‌اند بیش از نیمی از واریانس متغیر میزان گرایش زنان به طلاق (۵۱٪) را برآورد نمایند. از بین سه متغیر فوق، سرمایه جنسی بیشترین سهم در تعیین میزان گرایش زنان به طلاق را دارا می‌باشد که اهمیت

تعارض منافع

نویسندگان دارای تعارض منافع نمی‌باشند.

منابع

- استونز، راب (۱۳۸۷). *متفکران بزرگ جامعه‌شناسی*، ترجمه مهرداد میردامادی، تهران: انتشارات نشر مرکز.
- اسحاقی، محمد؛ محبی، سیده فاطمه؛ پروین، ستار و محمدی، فریبرز (۱۳۹۱). *سنجش عوامل اجتماعی موثر بر درخواست طلاق زنان در شهر تهران، فصلنامه زن در توسعه و سیاست*، ۱۰ (۳)، ۹۷-۱۲۴.
- افشانی، علیرضا؛ عسگری ندوشن، عباس؛ فاضل نجم آبادی، سمیه و حیدری، محمد (۱۳۸۸). *کاربردی*، ۴، ۷۴-۵۷.
- ایمان، محمد تقی؛ یادعلی جمالوی، زهرا و زهری، محسن (۱۳۹۱). *بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایتمندی زناشویی، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی*، ۱۰ (۷)، ۱-۳۲.
- بادسار، علی (۱۳۹۵). *بررسی عوامل فرهنگی-اجتماعی مرتبط با گرایش به طلاق: مورد مطالعه زنان متأهل ۱۵-۴۵ سال شهر سردشت (پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشگاه یاسوج)*.
- بورديو، پیر (۱۳۸۰). *نظریه کنش: دلایل عملی و انتخاب عقلانی*. ترجمه: مرتضی مردیها، تهران: انتشارات نقش و نگار.
- جعفری سدهی، رضا؛ آقاجانی مرساء، حسین و مظاهری، امیر مسعود (۱۳۹۵). *تبیین جامعه‌شناختی تاثیر سبک زندگی بر نگرش به طلاق در بین زوجین مراجعه کننده به مراکز بهزیستی گیلان، پژوهش نامه مددکاری اجتماعی*، ۲ (۷)، ۳۹-۷۶.
- جمشیدی ها، غلامرضا و پرستش، شهرام (۱۳۸۶). *دیالکتیک منش و میدان در نظریه عمل پی یر بورديو، نامه علوم اجتماعی*، ۳۰، ۳۴-۲۱.
- حکیم، کاترین (۱۳۹۱). *سرمایه جنسی و نقش آن در مناسبات قدرت جامعه*. ترجمه ژیلای سرابی، جلد اول.
- دلدار، فائزه و فلاحی، محمدعلی (۱۳۹۵). *بررسی عوامل مؤثر بر طلاق در استانهای ایران با تأکید بر عوامل اقتصادی. فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۱۰ (۳۴)، ۱۳۵-۱۵۴.
- ریاحی، محمد اسماعیل؛ علیوردی نیا، اکبر و بهرامی کاکاوند، سیاوش (۱۳۸۶). *تحلیل جامعه‌شناختی میزان گرایش به طلاق: مطالعه موردی شهرستان کرمانشاه، فصلنامه پژوهش زنان*، ۵ (۳)، ۱۰۹-۱۴۰.
- ریتزر، جرج (۱۳۷۴). *نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر*، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۶). *طلاق: پژوهشی در شناخت واقعیت و عوامل آن*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- سازمان ثبت احوال شهرستان همدان (۱۳۹۶). *گزارش اداره کل ثبت احوال همدان*.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان همدان (۱۳۹۸). *گزارش سازمان برنامه و بودجه کل کشور*.
- سفیری، خدیجه و آراسته، راضیه (۱۳۸۷). *بررسی رابطه اقتصادی زنان با نوع روابط با*

مختاری، مریم؛ احمدی، سیروس؛ حجتی نیا، محبوبه (۱۳۹۵). رضایت زناشویی زنان و ارتباط آن با سرمایه فرهنگی زن و شوهر، فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۴۸، ۵۷۴-۵۵۵.

مختاری، مریم؛ میر فردی، اصغر و محمودی، ابراهیم (۱۳۹۳). بررسی عوامل اجتماعی موثر بر میزان گرایش به طلاق در شهر یاسوج. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۵۳، ۱۴۱-۱۵۷.

مدیری، فاطمه و رحیمی، علی (۱۳۹۵) اشتغال زنان، نشاط زناشویی و گرایش به طلاق. *فصلنامه زن در توسعه و سیاست*، ۱۴ (۴)، ۴۷۵-۴۵۱.

مقصودی، سوده؛ معیدفر، سعید و توکل، محمد (۱۳۹۰). بررسی جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و رضایت زناشویی در زوجین شهر کرمان. *مجله مطالعات اجتماعی ایران*، ۵ (۱)، ۵۴-۳۱.

موحد، مجید و عزیزی، طاهره (۱۳۹۰). مطالعه‌ی رابطه رضایت مندی جنسی زنان و تعارضات میان همسران، زن در توسعه و سیاست، ۹ (۲)، ۲۰۶-۱۸۱.

نوغانی محسن؛ اصغریور ماسوله، احمدرضا؛ صفا، شیما و کرمانی، مهدی (۱۳۸۷). کیفیت زندگی شهروندان و روابط آن با سرمایه اجتماعی در شهر مشهد. *علوم اجتماعی*، ۱۵ (۱)، ۱۴۰-۱۱۱.

والچاک، ایوت (۱۳۶۶). *طلاق از دید فرزند*. ترجمه فرزانه طاهری، تهران: انتشارات نشر مرکزی.

همسران در خانواده، *مجله تحقیقات زنان*، ۱۰۲ (۱۰۱)، ۱۴۷-۱۱۴.

سلطانی، سعید (۱۳۹۱). ارتباط سرمایه فرهنگی با مدیریت بدن، *رفاه اجتماعی*، ۴۷، ۲۰۵-۱۸۱.

شارع پور، محمود (۱۳۸۳). ابعاد و کارکردهای سرمایه اجتماعی و پیامدهای حاصل از فرسایش آن، بررسی مسائل اجتماعی ایران. تهران: دانشگاه پیام نور.

علی بابایی، یحیی و باینگانی، بهمن (۱۳۹۰). بررسی تاثیر اشکال سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی، *پژوهش اجتماعی*، ۴، ۳۶-۱۷.

علیزاده، محمد باقر (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت شغلی کارکنان گمرک، *مجله جامعه‌شناسی*، ۱ (۲)، ۱۱۴-۹۷.

قادری نیا، کوهسار (۱۳۹۳). *بررسی عوامل موثر بر گرایش زوجین به طلاق و علل آن در شهر تهران* (پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران مرکز)، دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی).

گیدنز، آنتونی و بردسال، کارن (۱۳۹۳). *جامعه‌شناسی*، ترجمه: حسن چاوشیان، تهران: انتشارات نشر نی.

محمدی، سید بیوک (۱۳۹۳). *الگوی سنتی ساختار قدرت در برخی خانواده‌های ایرانی*. پژوهش *نامه زنان*، ۵ (۲)، ۱۳۷-۱۱۱.

محمدی، جمال؛ ودادهیر، ابوعلی و محمدی، فردین (۱۳۹۱). مناسبات سرمایه فرهنگی و سبک زندگی، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۱۳ (۴)، ۱-۲۳.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258), Edited by J.G. Richardson. New York: Greenwood Press.

Blissfield, B. and Hom, E. (2004). Causes and consequences of divorce: An introduction to this special issue. *Journal of Divorce & Remarriage*, 59, 98-120.

- Edwards, J.N., Fuller, T.D., Vorakitphokatorn, S. & Servers, S. (1992). Female Employment and Marital Instability: Evidence from Thailand. *Journal of Marriage and Family*, 54 (1). 59-68.
- Fokkema, T., & Liefbroer, A. C. (2004). Employment and divorce among Dutch women born between 1903 and 1937. *The History of the Family*, 9(4), 425-442.
- Hiedemann, B., & Suhomlinova, O. (1998). Economic independence, economic status, and empty nest in midlife marital disruption. *Journal of Marriage & Family*, 60(1), 219-231.
- Mandemakers, J. J., Monden, C. W., & Kalmijn, M. (2010). Are the effects of divorce on psychological distress modified by family background? *Advances in Life Course Research*, 15(1), 27-40.
- Nunes, N. D. A. (2008). *Marital Problems and Marital Satisfaction: an examination of a Brazilian sample*. Marriage and Family Therapy Programme, School of Family Life, Brigham Young University.
- Young, M., Denny, G., Young, T., & Luquis, R. (2000). Sexual satisfaction among married women age 50 and older. *Psychological Reports*, 86(3_part_2), 1107-1122.
- Weiss, Y., & Willis, R. J. (1997). Match quality, new information, and marital dissolution. *Journal of labor Economics*, 15(1, Part 2), S293-S329.

